

Θεολογική Σκέψη και Σύγχρονη Επιστημονική Γνώση

Δρ Ε. Δανέζης

Επίκουρος Καθηγητής Αστροφυσικής
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Φυσικής

Περίληψη Εισήγησης

Μια ιδεοληψία που έχει διαδοθεί ευρύτατα στον σύγχρονο κόσμο είναι η αφανής ή εμφανής σύγκρουση μεταξύ Χριστιανισμού και Επιστήμης. Ένα μέρος αυτής της ιδεοληψίας αναφέρεται στη σύγκρουση του Χριστιανισμού με την αρχαία Ελληνική Επιστημονική σκέψη.

Η αλήθεια βέβαια είναι πολύ διαφορετική.

1. Όπως μας διδάσκει η Πατερική Γραμματεία, αλλά και η ιστορική εξέλιξη του Χριστιανισμού τους πρώτους μΧ αιώνες, η αντίθεση αφορούσε τη θεολογική συγκρότηση του Εθνικού κόσμου και όχι την αρχαία Ελληνική φιλοσοφική και επιστημονική σκέψη. Τα έργα του Πλάτωνα και των προσωκρατικών θετικών επιστημόνων αποτελούσαν τη βάση πολλών κειμένων των πατέρων της Εκκλησίας μας, προκειμένου να εξηγηθούν πολλά σημεία των ιερών κειμένων (π.χ Μ. Βασίλειος: Ομιλίες εις την Εξαήμερον).

Ομοίως οι μελετητές της Πατερικής Γραμματείας γνωρίζουν ότι με τον όρο «Έλλην» οι Πατέρες της Εκκλησίας αναφέρονταν στους εν γένει Εθνικούς, οι οποίοι εκείνη την περίοδο ομιλούσαν απλά την Ελληνική γλώσσα. Τέλος με τον όρο «μαθηματικός» εννοούσαν τους αστρολόγους, οι οποίοι υπολόγιζαν τις θέσεις των άστρων χρησιμοποιώντας μαθηματικές σχέσεις.

2. Η αναφερόμενη σύγκρουση αφορά συγκεκριμένα τις σχέσεις της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και όχι της Ορθοδοξίας, με την Επιστήμη. Η σύγκρουση αυτή κορυφώθηκε κατά τη διάρκεια της επιστημονικής επανάστασης του 16ου-17ου αιώνα και δεν είχε καμιά σχέση με την Ορθοδοξία, η οποία στέναζε κάτω από τον τουρκικό ζυγό.

Η μεγάλη αυτή επιστημονική επανάσταση στράφηκε, εκτός των άλλων, εναντίον των παπικών καμπαλιστικών ιδεοληψιών που αφορούσαν τη συγκρότηση της φυσικής και συμπαντικής πραγματικότητας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι κεφάλαια της Καμπαλά αποτελούν: η δυτική αστρολογία, η μαντική πρακτική των καρτών Ταρό και η χρήση των μαγικών φυλακτών τάλισμαν. Υπενθυμίζουμε ότι η Ορθόδοξη Πατερική Γραμματεία καταδικάζει ρητά και κατηγορηματικά την αστρολογία και τις καμπαλιστικές πρακτικές που αποδεχόταν τότε η Δυτική Χριστιανική Εκκλησία (βλέπε ομιλίες Μ. Βασιλείου εις την Εξαήμερον).

Κάτω από την πίεση της μεγάλης Επιστημονικής Επανάστασης του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα οι Δυτικές Χριστιανικές Εκκλησίες, για λόγους επιβίωσης, ενστερνίστηκαν σε πολλές περιπτώσεις τα υλιστικά και μηχανιστικά επιστημονικά χαρακτηριστικά εκείνης της περιόδου, αλλοιώνοντας τους βασικούς κανόνες που έθεσε ο ιδρυτής του Χριστιανισμού ο Ιησούς Χριστός.

Τα υλιστικά και μηχανιστικά χαρακτηριστικά του Δυτικού Χριστιανισμού μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα από επιστήμονες σπουδασμένους στη Δυτική Ευρώπη. Οι επιστήμονες αυτοί, βαθειά θρησκευόμενοι, πίστευαν ότι τα δυτικά θεολογικά δόγματα μπορούσαν να βοηθήσουν στην εξάπλωση και εδραίωση της χριστιανικής πίστης στην Ελλάδα. Η προσπάθεια αυτή βρήκε τη θερμή στήριξη των διοικητικών

δομών τού μόλις απελευθερωμένου Ελληνικού Κράτους, οι οποίες προερχόμενες από τη δυτική Ευρώπη αγνοούσαν την Ορθόδοξη Θεολογία. Ως εκ τούτου, οι νεόφερτες από τη Δύση Θεολογικές απόψεις βρήκαν θερμή στήριξη και εξαπλώθηκαν. Βασική αιτία όμως της εξαπλώσης των μηχανιστικών και υλιστικών απόψεων, που επηρέασαν τη θεολογική δομή, υπήρξε η αδυναμία της κλασικής επιστήμης, της προερχόμενης από την επιστημονική επανάσταση του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα, να ερμηνεύσει λογικά και αποδεικτικά μια σειρά θεολογικών θέσεων.

Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει. Η επιστημονική επανάσταση του 20^{ου} αιώνα έρχεται να επαληθεύσει μια σειρά Θεολογικών Θέσεων της Χριστιανικής Ορθόδοξης σκέψης. Το μηχανιστικό-υλιστικό μοντέλο καταρρέει και ο μη αισθητός χαρακτήρας της φυσικής πραγματικότητας αποτελεί πλέον μια επιστημονική πραγματικότητα.

Αντιλαμβανόμαστε πλέον ότι το Σύμπαν των παρατηρήσεών μας είναι αυτό που οι αισθήσεις μας έχουν τη δυνατότητα να αντιληφθούν και όχι αυτό που είναι στην πραγματικότητα. Αντιλαμβανόμαστε παραμορφωμένες εικόνες της φυσικής πραγματικότητας, η οποία, όπως ακριβώς περιγράφει η θεολογική σκέψη, είναι μη αισθητή και «άφατος».

Μια νέα σχέση ειρήνης και αλληλοκατανόησης αναπτύσσεται μεταξύ της σύγχρονης Επιστήμης και της Ορθόδοξης Χριστιανικής σκέψης. Αυτή η σχέση μέλλει να γεφυρώσει τις αντιθέσεις που δημιουργήθηκαν μεταξύ Δυτικής Θεολογίας και κλασικής δυτικής Επιστημονικής σκέψης, οδηγώντας τον πολιτισμό μας στο Συμπαντικό προορισμό του.

Αυτή ακριβώς τη νέα σχέση μεταξύ σύγχρονης Επιστήμης και Θεολογικής σκέψης θέλουμε να συζητήσουμε στα πλαίσια της εισήγησής μας στην ημερίδα της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδας.